

Nr 78.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 § 9 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker; given Stockholms slott den 7 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 § 9 mom. i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

K. J. Beskow.

F ö r s l a g

till

Förordning om ändrad lydelse av 19 § 9 mom. i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Häri genom förordnas, att 19 § 9 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall erhålla följande ändrade lydelse:

19 §.

9. Bolag åligger att inom maj månads utgång efter varje kalenderårs slut å statsverkets giroräkning i riksbanken insätta hela den nettovinst, som uppkommit av all den rörelse bolaget idkat. Då bolag — — — tillfalla statsverket.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1925.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1924.*

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Departementschefen, statsrådet Beskow, anför:

Enligt 19 § 9 mom. i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker åligger det bolag, som idkar detaljhandel med rusdrycker, att inom mars månads utgång efter varje kalenderårs slut å statsverkets giroräkning i riksbanken insätta hela den nettovinst, som uppkommit av all den rörelse bolaget idkat.

Med skrivelse den 14 februari 1924 har kontrollstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat en den 29 november 1923 dagtecknad skrivelse från systembolagsföreningarnas förtroendenämnd, däri nämnden på anförda skäl hos kontrollstyrelsen anhållit, att kontrollstyrelsen ville hos Kungl. Maj:t göra framställning om sådan ändring av 19 § 9 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, att den å systembolagens rörelse uppkomna nettovinsten måtte få insättas i riksbanken inom maj månads utgång efter varje kalenderårs slut i stället för, såsom nu är stadgat, inom mars månads utgång. Till stöd härför har systembolagsföreningarnas förtroendenämnd i berörda skrivelse anfört följande:

»I förhållande till omfattningen av den rörelse, som utövas av rikets systembolag, är det rörelsekapital, som står till deras förfogande, synnerligen obetydligt. Många systembolag äga ej ens något inbetalt aktiekapital utan driva sin rörelse helt med upplånade medel. Systembolagens sammanlagda aktie- och lottägarekapital uppgick under föregående år, enligt kungl. kontrollstyrelsens berättelse över 1922 års rusdrycksförsäljning, till ej fullt 2 miljoner kronor, medan den av bolagen bedrivna försäljningen belöpte sig till mer än 180 miljoner kronor.

En följd av bristen på rörelsekapital är, att systembolagens likviditet under vissa delar av varje förvaltningsår är i hög grad ansträngd. Särskilt gäller detta vid tidpunkten för den lagstadgade inleveransen av bolagens vinstmedel till statsverket. Så gott som undantagslöst torde bolagen vid ifrågavarande tidpunkt nödgas för längre eller kortare tid, vanligen ej understigande två eller tre månader, upplåna avsevärda belopp att användas för vinstinbetalning. Av tillgängliga uppgifter framgår, att dessa årliga likviditetssvårigheter ansenligt ökats under de senaste åren med deras tämligen kontinuerligt sjunkande rusdrycksförsäljning. Medan systembolagen vid 1919 års slut ägde bankbehållningar, som fullt motsvarade den av nämnda års rörelse uppkomna sammanlagda nettovinsten, har under de föl-

jande åren bankbehållningarnas storlek i förhållande till nettovinsten oav-
lätligt sjunkit och utgjorde vid 1922 års utgång endast 61 procent av netto-
vinsten. Samtidigt har det sammanlagda beloppet av systembolagens inteck-
nade skulder ökats ej blott absolut, nämligen från 3,421,000 kronor år 1919
till 5,585,000 kronor år 1922, utan under senaste år jämväl i förhållande
till det bokförda värdet av bolagens fastigheter. Systembolagens intecknings-
lån, som under åren 1920 och 1921 utgjort resp. 45 och 44 procent av
fastigheternas bokföringsvärde, stego nämligen vid 1922 års slut till 63
procent av sistnämnda värde.

Systembolagens försämrade likviditet har såväl under år 1922 som under
innevarande år föranlett framställningar från olika systembolagsföreningar
till Systembolagsföreningarnas förtroendenämnd om åtgärder i syfte, att bo-
lagen vid likvidering av varor till pris- och inköpsnämnden måtte komma
i åtnjutande av längre kredittid än den nu medgivna, som är 8 dagar.
Förtroendenämnden har också på grund av dessa upprepade framställningar
beslutat verkställa utredning rörande möjligheten av en sådan ändring av
gällande likvidbestämmelser, att bolagens varukredit utsträcker till 14 dagar,
räknat från fakturans datum.

Oberoende av en sådan mindre kreditutsträckning, som givetvis icke kan
nämnvärt förbättra systembolagens likviditet, har det synts förtroendenämnden,
att den verksammaste åtgärden till avhjälpande av de olägenheter, som
vållas av systembolagens brist på rörelsekapital, skulle vara en ändring av
den nu föreskrivna tidpunkten för vinstmedlens inleverans till statsverket.
En förskjutning av denna tidpunkt med ett par månader skulle utan tvivel
högst väsentligt bidra till att avlägsna nuvarande likviditetssvårigheter.
Därest rusdrycksförsäljningsförordningens föreskrift i 19 § 9 mom., att den
av ett års rörelse uppkomna nettovinsten skall inom mars månads utgång
nästpåföljande kalenderår insättas i riksbanken, utbyttes mot en bestäm-
melse, att insättning av vinsten skall ske inom maj månads utgång, skulle
systembolagen vid tidpunkten för vinstinleveransen, i stället för att såsom
för närvarande ha endast tre månaders vinstmedel från det löpande årets
rörelse tillgängliga, förfoga över fem månaders vinstmedel, och deras låne-
behov skulle i motsvarande mån minskas, i många fall sannolikt alldeles
bortfalla. Ur statsverkets synpunkt torde anledning till vägande invänd-
ning mot en dylik förändring så mycket mindre föreligga, som rusdrycks-
försäljningsmedlen även med den ifrågasatta nya tidsbestämmelsen skulle
inflyta under samma budgetår som för närvarande och den förlust av två
månaders ränta å det sammanlagda vinstmedelsbeloppet, som statsverket
finne vidkännas, skulle mer än uppvägas av de räntebesparingar, som bleve
en följd av systembolagens minskade upplåning och som under närmast föl-
jande år skulle i form av ökade vinstmedel komma statskassan till godo.»

Kontrollstyrelsen har vid överlämnandet av denna framställning tillkänna-
givit, att styrelsen för sin del icke hade något att erinra mot bifall till
framställningen.

Efter remiss har statskontoret den 26 februari 1924 avgivit utlåtande i
ärendet och därvid anfört följande:

»Rusdrycksförsäljningsmedlen, under vilken titel systembolagens vinst i
riksstaten redovisas, äro för innevarande budgetår upptagna till 18 miljoner
kronor, men förväntas, enligt vad statskontoret inhämtat, allenast 14 à 15
miljoner kronor komma att inflyta. Ur kassasynpunkt torde det icke be-
reda statsverket någon olägenhet, om inlevereringen av nämnda belopp fram-

skjutes två månader. Enär statskassan i november och december tillföres sin mest betydande inkomstpost, inkomst- och förmögenhetsskatten, lärer få antagas, att jämväl framdeles kassaställningen under kalenderårets förra del kommer att medgiva den föreslagna förskjutningen av tiden för rusdrycksförsäljningsmedlens inleverering. Då systembolagens vinster, sedan 5 procent ränta utgått å de av delägarna tillskjutna kontanta medlen, enligt rusdrycksförsäljningsförordningen i sin helhet skola ingå till statsverket, torde den minskning av bolagens ränteutgifter för upplånade medel eller eventuellt ökning av deras ränteinkomster, som skulle föranledas av ett medgivande av förlängt anstånd med vinstens inbetalning, komma att öka följande års inleverering till statsverket. Statskontoret har vid anförda förhållanden icke något att erinra mot den föreslagna författningsändringen, för vilken dock riksdagens bifall torde erfordras.»

Departements-
chefen.

Den av systembolagsföreningarnas förtroendenämnd gjorda framställningen om framflyttning av tiden för inlevererande till statsverket av systembolagens vinstmedel synes mig förtjänt av beaktande. Vunnen erfarenhet har givit vid handen, att svårigheter kunna uppstå för systembolagen att inom den nu föreskrivna tiden verkställa inleveranserna av vinst. Visserligen torde dylika svårigheter särskilt uppstå i tider av sjunkande vinster, men den nuvarande storleken av bolagens vinstmedel lär i och för sig motivera en utsträckning av tiden för vinstmedelsleveransen. Jag erinrar, att vinstmedlen för år 1922 uppgingo till något över 13 miljoner kronor samt att man för år 1923 räknar med 14 å 15 miljoner kronor; i riksstatsförslaget för nästkommande budgetår har titeln rusdrycksförsäljningsmedel upptagits med 15 miljoner kronor. Ur de synpunkter, som statskontoret anlagt å denna fråga, torde åtgärden icke möta betänkligheter för statsverkets vidkommande. Jag förordar sålunda bifall till den föreliggande framställningen. Den härför erforderliga författningsändringen i 19 § 9 mom. i förordningen angående försäljning av rusdrycker torde böra träda i kraft den 1 januari 1925 samt förty tillämpas första gången med avseende å vinsten av 1924 års rörelse.

Föredragande departementschefen uppläser härafter ett inom finansdepartementet utarbetat förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 § 9 mom. i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till riksdagen föreslå riksdagen att antaga nämnda förslag.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen bifalla och förordnar, att proposition av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Robert Borgström.